

การรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร

Perception of the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province

พิกุล มีมานะ

Pikul Meemana

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University RoiEt Buddhist college

สัญญา เคนาภูมิ

Sanya Kenaphoom

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Maha Sarakham University

สนุก สิงห์มาตร

Sanook Singmart

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University RoiEt Buddhist college

Email: chokooooon@gmail.com

(Received: April 2, 2022/ Revised: July 10, 2023/ Accepted: December 25, 2023)

บทคัดย่อ

งานบุญบั้งไฟถือเป็นงานประเพณีประจำปีที่สำคัญของชาวอีสาน ประเพณีบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธรเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมหรือทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดที่โด่งดังเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศและทั่วโลก มีความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระยาแถนที่มีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร 3) เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร 4) เพื่อศึกษาแนวทางการการส่งเสริมสนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธรมาสรางคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างแหล่งอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น และ 5) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดยโสธร จำนวน 538,411 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและกิจกรรมการจัดเวทีเสวนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 ท่าน ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในจังหวัดยโสธรมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมากทุกด้าน ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.65) ข้อเสนอแนะและแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านวัตถุทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับบุญบั้งไฟ ได้แก่ ตัวบั้งไฟ การเฝ้าบั้งไฟและกิจกรรม 2) ภาคประชาชนต้องมีความสามัคคี 3) ภาครัฐต้องให้การสนับสนุน 4) ระบบหรือกลไกการจัดการ ซึ่งอาจแบ่งได้ 2 ประการต่อไปคือ 1) ยกเลิกประกาศจังหวัด และ 2) ควรจัดทำแผนแม่บทโดยสภาวัฒนธรรมต้องมีแนวทางในการยกระดับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ

คำสำคัญ : การรับรู้; งานประเพณี; บุญบั้งไฟ

Abstract

The Bun Bangfai Festival is therefore considered an important annual tradition of the Isan people. The Bun Bangfai Festival of Yasothon Province is considered a cultural product or cultural capital of the province that is famous throughout the country and around the world. There is a belief in the worship of Phraya Than who is responsible for making sure it rains according to the season. The objectives of this research are 1) to study perceptions about the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province. 2) To study the satisfaction of project participants in order to create awareness about organizing the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province. 3) To study the needs of the people regarding the organization of the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province. 4) To study guidelines for promoting and supporting the use of cultural capital related to organizing the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province to create social value and increase economic value create a source of career and income for people in the local community. And 5) to study suggestions regarding the organization of the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province. The population includes 538,411 people residing in Yasothon Province, a sample group of 450 people. The research tools were a questionnaire and a discussion forum by 11 experts. The results of the research found that people in Yasothon Province have a high level of opinions regarding the organization of the Bun Bangfai Festival in Yasothon Province. Has a high average in all aspects ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.65). Suggestions and guidelines for using cultural capital to create social value and increase economic value in local communities consist of 4 issues as follows: 1) The cultural objects that occur with Bun Bangfai include the rocket itself, decorate Bangfai, and activities. 2) The public sector must have unity. 3) The government sector must provide support. 4) Management system or mechanism This can be divided into two things: 1) Cancel the provincial announcement. 2) A master plan should be prepared by the Cultural Council to include guidelines for upgrading the organization of the Bun Bangfai Festival.

Keywords: Perception; festival; Bun Bangfai Festival

1. บทนำ

บุญบั้งไฟ เป็นประเพณีหนึ่งของภาคอีสานของประเทศไทยและรวมไปถึงประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีตำนานมาจากนิทานพื้นบ้านของภาคอีสานเรื่องพญาคันคาก เรื่องผาแดงนางไอ่ ซึ่งในนิทานพื้นบ้านดังกล่าวได้กล่าวถึง การที่ชาวบ้านได้จัดงานบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพญาแถน หรือ เทพวัสสกาลเทพบุตร ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่า พญาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และมีความขึ้นขอบไฟเป็นอย่างมาก หากหมู่บ้านใดไม่จัดงานบุญบั้งไฟบูชา ฝนก็จะไม่ตกถูกต้องตามฤดูกาล อาจก่อให้เกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้านได้ โดยประเพณีบุญบั้งไฟ นิยมทำกันในเดือนหก ถือเป็นประเพณีสำคัญที่จะขาดไม่ได้ เพราะตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานมีความเชื่อว่า ถ้าปีใดไม่จัดงานบุญบั้งไฟ ฟ้าฝนก็จะไม่ตกถูกต้องตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้ง ไม่มีน้ำทำนา แต่ถ้าปีใดจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ ฟ้าฝนก็จะตกถูกต้องตามฤดูกาล เกิดความอุดมสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัย และชาวบ้านยังมีความเชื่อว่ามีโลกมนุษย์ โลกเทวดาและโลกเทวดา มนุษย์อยู่ใต้อิทธิพลของเทวดา การรำผีฟ้าเป็นตัวอย่างที่แสดงออกทางด้านการนับถือเทวดา และเรียกเทวดาว่า “แถน” เมื่อถือว่ามีแถนก็ถือว่า ฝน ฟ้า ลม เป็นอิทธิพลของแถน หากทำให้แถนโปรดปราน มนุษย์ก็มีความสุข ดังนั้นจึงมีพิธีบูชาแถน การจุดบั้งไฟก็อาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่แสดงความเคารพหรือส่งสัญญาณความรักดีไปยังแถน ชาวอีสานจำนวนมากเชื่อว่าการจุดบั้งไฟเป็นการขอฝนจากพญาแถน และมีนิทานปรัมปราเช่นนี้อยู่ทั่วไป แต่ความเชื่อนี้ยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน นอกจากนี้ในวรรณกรรมอีสานยังมีความเชื่ออย่างหนึ่งคือ เรื่องพญาคันคาก หรือคางคก พญาคันคากได้รับกับพญาแถนจนชนะแล้วให้พญาแถนบันดาลให้ฝนตกลงมายังโลกมนุษย์ โดยมนุษย์จะจุดบั้งไฟเป็นสัญญาณในการขอฝนจากพญาแถน (พัชรวิไล, 2556: ออนไลน์)

งานบุญบั้งไฟจึงถือเป็นงานประเพณีประจำปีที่สำคัญของชาวอีสาน พอใกล้ถึงวันงานชาวอีสานไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็จะกลับบ้านไปร่วมงานบุญบั้งไฟซึ่งเป็นงานที่สร้างความรักความสามัคคีของคนในชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี สำหรับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธร มีความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาพระยาแถนที่มีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล และมีความขึ้นขอบไฟเป็นอย่างมาก จึงได้มีการจัดงานบุญบั้งไฟบูชาทุกปีเพื่อให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล ซึ่งงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร จะจัดขึ้นในวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ สัปดาห์ที่สองของเดือนพฤษภาคมในทุกปี โดยในงานประเพณีบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธร ยังมีความโดดเด่นในการจัดกิจกรรมมากมายซึ่งวันแรก จะมีการประกวดกาพย์เซิ้งบั้งไฟ การประกวดกองเชียร์ การประกวดธิดาบั้งไฟ เป็นต้น เพื่อสร้างสีสันในการจัดงาน ส่วนวันที่สองจะเป็นการประกวดขบวนแห่บั้งไฟสวยงาม และบั้งไฟโบราณ ซึ่งจะมีขบวนบั้งไฟสวยงามในเขตเทศบาลเมืองยโสธร และขบวนบั้งไฟแบบโบราณพร้อมขบวนการรำเซิ้งแบบโบราณจากทั้ง 9 อำเภอของจังหวัดยโสธร เพื่อร่วมอนุรักษ์ สืบสาน สืบทอดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป (วิกิพีเดีย, 2562: ออนไลน์)

ประเพณีบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธร ถือเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมหรือทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดที่ทรงคุณค่า โด่งดังเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศและทั่วโลก เป็นผลพวงมาจากการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนทั้งคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐราชการ ภาคการท่องเที่ยว สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนจังหวัดยโสธรในแต่ละปีอย่างมาก แต่ผู้วิจัยกลับมองเห็นว่าประเพณีบุญบั้งไฟแม้จะเป็นบุญประจำปีที่ยิ่งใหญ่ชวนให้ผู้คนอยากเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีและสร้างรายได้ให้กับชุมชนชาวยโสธรดังกล่าวก็จริง แต่ประเพณีบุญบั้งไฟนี้จะเป็นประเพณีที่จัดขึ้นในช่วงเทศกาลก่อนการเพาะปลูกหรือก่อนฤดูทำนาเท่านั้น ปัจจุบันนโยบายรัฐบาลก็มีข้อกำหนดให้จัดประเพณีขึ้นได้เพียงเดือนเดียวเท่านั้น จะเห็นได้ว่าเมื่อถึงเทศกาลประเพณีบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธร จะมีนักท่องเที่ยวจากทั่วสารทิศเดินทางมาในพื้นที่จังหวัดยโสธร ทำให้เกิดการกระตุ้นการท่องเที่ยวได้

อย่างดี เศรษฐกิจในจังหวัดได้รับผลในทางที่ดี เกิดการจับจ่ายใช้สอยอย่างคึกคัก แต่เมื่อผ่านพ้นเทศกาลท่องเที่ยว ประเพณีบุญบั้งไฟ จังหวัดยโสธรก็จะกลับสู่สภาวะการเดิม คือความซบเซาของเศรษฐกิจ ถึงแม้จังหวัดจะพยายาม กระตุ้นการท่องเที่ยว พยายามจะสร้างแลนด์มาร์คเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวดังที่กล่าวข้างต้น ก็ไม่เพียงพอที่จะ ทำให้นักท่องเที่ยวเมื่อมาถึงจังหวัดยโสธรแล้วดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยู่พักค้างแรมในพื้นที่จังหวัดยโสธรได้ นั่น เป็นเหตุผลที่ควรจะมีการศึกษาถึงการหาแนวทางที่จะยกระดับวัฒนธรรมการท่องเที่ยวโดยใช้วัฒนธรรมที่โดดเด่นของจังหวัดมาพัฒนาศักยภาพเพื่อยกระดับสินค้าทางวัฒนธรรมบุญบั้งไฟให้เกิดประโยชน์ในเชิงการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจของคนในชุมชนได้แบบยั่งยืนและสง่างาม กล่าวคือสามารถสร้างสินค้าทาง วัฒนธรรมหรือทุนวัฒนธรรมบุญบั้งไฟนี้ให้กลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับผู้คน ในจังหวัดยโสธรได้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวัน

ในปัจจุบันที่การท่องเที่ยวนั้นเป็นประเด็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ที่ การท่องเที่ยวถูกบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในรูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่าง สร้างสรรค์ อันว่าด้วยการพัฒนาในมิติสังคมที่เน้นการสร้างคุณธรรม จริยธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ที่ เชื่อมโยงไปสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่ได้มุ่ง เน้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าและบริการโดยอาศัยความได้เปรียบเชิงเทียบ โดยใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อาทิเช่น ประวัติศาสตร์ ประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ผสม ผสานกับความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และระดับเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและ บริการ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์เหล่านั้นมี ลักษณะเด่นรวมกันคือ มีความเป็นเอกลักษณ์ ยากต่อการลอกเลียนแบบ และมักนำเสนอขายต่อนักท่องเที่ยวได้ ราคา จึงนับเป็นโอกาสอันดีในการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หรือ Creative tourism ให้เป็น รูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยต่อไปได้อย่างยั่งยืน (ศลิษา ธีรานนท์ และ ประกาศิต โสภณจรัสกุล, 2559: 206-215) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ผ่านมาผู้ประกอบการทั้งที่ เป็นตัวแทนท่องเที่ยวหรือผู้ให้บริการนำ เที่ยว และสถาบันสนับสนุนการท่องเที่ยวได้พยายามคิดค้นรูปแบบทาง ธุรกิจท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น ผู้ให้บริการด้านที่พักมีการใช้กลยุทธ์การต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติด้วยการแสดง การละเล่นพื้นบ้านและดนตรีไทยผู้ให้บริการนำเที่ยวได้ใช้กลยุทธ์การบรรจุการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรายการ ท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มมูลค่า/คุณค่า (วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล, 2553: 21)

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร ร่วมกับสภาวัฒนธรรมจังหวัดยโสธร จึงได้เล็งเห็นความสำคัญใน ประเพณีอันยิ่งใหญ่ของพี่น้องประชาชนในจังหวัดยโสธรจึงได้จัดทำโครงการจัดประชุมเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับ การจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสาน สืบทอด ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่อย่างยั่งยืน รวมทั้งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการ จัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร และเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่า ทางเศรษฐกิจ สร้างแหล่งอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนสืบไป จึงได้ ให้ความไว้วางใจมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามให้ทำการศึกษาวิจัยถึงการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณี บุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเป็นโอกาสอันดีที่จะทำการศึกษาวิจัยถึงการ สร้างแนวทางการรับรู้ตลอดทั้งแนวทางการยกระดับสินค้าทางวัฒนธรรมบุญบั้งไฟนี้เพื่อตอบสนองและส่งเสริม เศรษฐกิจในชุมชนได้สร้างสรรค์และยั่งยืนต่อพี่น้องประชาชนของจังหวัดยโสธรและประชาชนทั่วไป ได้สัมผัสและ ชื่นชมความยิ่งใหญ่ของประเพณีงานบุญบั้งไฟของจังหวัดยโสธรและไม่อยากให้เป็นเพียงประเพณีที่เกิดขึ้นใน

เฉพาะเทศกาลเพาะปลูกฤดูกาลเดียวเท่านั้น แต่ควรยกระดับสินค้าทางวัฒนธรรมบุญบั้งไฟให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ยั่งยืน สร้างความผาสุกให้กับคนในชุมชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเอง จึงมีความเห็นควรเน้นย้ำอีกครั้งว่ามีความจำเป็นต้องศึกษาวิจัยถึงแนวการสร้างแนวทางการรับรู้ตลอดทั้งแนวทางการยกระดับสินค้าทางวัฒนธรรมบุญบั้งไฟ ว่าเป็นอย่างไรบ้าง ความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคใดหรือไม่ ตลอดจนเพื่อนำผลการศึกษาเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร
- 2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร
- 2.3 เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร
- 2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธรมาสรางคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างแหล่งอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น
- 2.5 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย “การรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร” คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

- 3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้กำหนดตัวแปรไว้ดังนี้
 - 1) ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบไปด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ (5) รายได้ต่อเดือน (6) รายจ่ายต่อเดือน (7) ตำแหน่งหน้าที่ (8) ภูมิลำเนา
 - 2) ตัวแปรตาม คือ การรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร ประกอบด้วย
 - 2.1) ด้านความรู้ความเข้าใจในงานประเพณีบุญบั้งไฟ
 - 2.2) ด้านทัศนคติต่องานประเพณีบุญบั้งไฟ
 - 2.3) ด้านความต้องการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ
- 3.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่เป็นทั้งเด็ก เยาวชน ประชาชน และเครือข่ายทางวัฒนธรรมที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่จังหวัดยโสธร ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 538,411 คน
 - 2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคำนวณจากสูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน (Taro Yamane, 1973: 727-728) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 ตัวอย่าง ซึ่งจะทำให้ผลการศึกษา มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
- 3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

สิงหาคม- กันยายน พ.ศ. 2563

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการจัดเวทีเสวนาภายใต้โครงการจัดการประชุมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร พร้อมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะและแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น แบ่งออกได้เป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ (5) รายได้ต่อเดือน (6) รายจ่ายต่อเดือน (7) ตำแหน่งหน้าที่ และ (8) ภูมิลำเนา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร

3.5 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาในการวิจัย และขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม

2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) จัดทำเครื่องมือในการวิจัยแล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย เสนอที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงทั้งด้านโครงสร้าง ด้านเนื้อหา และสำนวนภาษา

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงจากที่ปรึกษาตรวจสอบแล้ว มาดำเนินการจัดพิมพ์และนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตพื้นที่การวิจัย

2) ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนว่ามีความสมบูรณ์ กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบข้อคำถามครบถ้วนหรือไม่ โดยหากแบบสอบถามฉบับใดไม่สมบูรณ์ก็จะนำฉบับใหม่ไปแจกเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบให้สมบูรณ์ครบทุกข้อ จนได้แบบสอบถามครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 450 ฉบับ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

2) ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้านต่างๆด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปร

4. ผลการวิจัย

4.1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 63.56 อายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 40 ปี จำนวน 380 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 37.33 อาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 63.78 รายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 55.78 รายจ่ายของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายจ่าย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนทั่วไป จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 44.89 และภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 57.56

4.2 ผลการสำรวจข้อมูล

4.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับโดยรวมการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร ระดับการรับรู้เกี่ยวกับการการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.17, S.D. = 0.65)

4.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟรายด้านและรายข้อ โดยแยกได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านความรู้ความเข้าใจพบว่า ประชาชนจังหวัดยโสธรมีระดับความคิดเห็นด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยที่ระดับ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.61)

2) ด้านทัศนคติต่อการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟพบว่า ประชาชนจังหวัดยโสธรมีระดับทัศนคติต่อการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร โดยพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ พบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.64)

3) ด้านความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟพบว่า ประชาชนจังหวัดยโสธรมีระดับความต้องการการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้ โดยรวมประชาชนมีความคิดเห็นความต้องการการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ($\bar{x}$ = 4.15, S.D. = 0.69)

4) ด้านความพึงพอใจต่อการจัดโครงการจัดประชุมเพื่อสร้างการรับรู้พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจต่อการจัดโครงการจัดประชุมเพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อชื่อโครงการ ความพึงพอใจต่อเนื้อหา/วิทยากรและความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดโครงการที่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.72)

5) แนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น พบว่า แนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจใน

ชุมชนท้องถิ่นประกอบด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นด้านวัตถุทางวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นกับบุญบั้งไฟแบ่งเป็นตัวบั้งไฟ การเอ็งไฟ กิจกรรมที่เกี่ยวกับ เช่น การฟ้อน กิจกรรมที่ส่งเสริมความเชื่อ ที่สร้างคุณค่า สร้างศรัทธา ต่อผู้คน เช่น ความเชื่ออาจุอยู่ในรูปพญาแถนที่เป็นกายเทวดาเพื่อเป็นที่เคารพสักการะ 2. ประเด็นภาคประชาชน ต้องมีความสมัครสมาน สามัคคี 3. ประเด็นภาครัฐต้องคอยสนับสนุน ส่งเสริมภาคประชาชน กำกับดูแล 4. ประเด็นที่เป็นระบบหรือกลไกการจัดการ ซึ่งอาจแบ่งได้ 2 ประการต่อไปคือ (1) ยกเลิกประกาศจังหวัด และ (2) ควรจัดทำแผนแม่บทโดยสภาวัฒนธรรมจะมีแนวทางในการจัดการยกระดับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟพัฒนาสู่การเป็นวัฒนธรรมส่งออกในระดับชาติหรือระดับโลก

5. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร นั้นมีผลการวิจัยพบว่า ระดับการรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยที่ระดับน้อย ($\bar{x} = 2.17$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏว่า อยู่ในระดับมากที่สุดด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ทักษะติดต่อการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธรมีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.64) ด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ความต้องการในการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธรมีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.69) ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในจังหวัดยโสธรส่วนใหญ่แล้วมีการรับรู้ในการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟโดยเฉพาะด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมากเป็นอันดับแรกอาจเป็นเพราะประเพณีบุญบั้งไฟนั้นเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อเนื่องกันมาเป็นระยะเวลานานจึงทำให้คนได้มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีนี้เป็นอย่างดีซึ่งอาจรวมไปถึงเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพของผู้คนตามความเชื่อในการดำรงชีวิตว่าหากปีใดที่ทำการจุดบั้งไฟเพื่อบูชาพญาแถนจะทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ส่วนด้านทักษะติดต่อประเพณีบุญบั้งไฟนั้น พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.64) เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนชาวยโสธรมีแนวความคิดเห็น, ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งต่างๆ รวมทั้งตนเอง โดยมีเหตุผลประกอบในที่ติดต่อการจัดงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟอาจเพราะเชื่อว่ามีความค่าทางวัฒนธรรมและการจัดงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟจะสามารถจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งการจัดงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟสามารถถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิต ในอดีตได้อย่างสมบูรณ์การจัดงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟจะทำให้เกิดความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีได้มากขึ้นการจัดงานบุญประเพณีบุญบั้งไฟถือว่าเป็นการรำลึกเชิงถวิลหาอดีตมาจนปัจจุบัน ในส่วนด้านความต้องการเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร พบว่า มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.69) เช่นเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนชาวยโสธรมีความต้องการเป็นผู้กำหนดการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยตนเอง ภาครัฐการเพียงฝ่ายสนับสนุนเท่านั้นจังหวัดยโสธรควรจัดงานบุญบั้งไฟเป็นไปตามแบบเดิมที่เคยจัดมาในอดีต รวมไปถึงจังหวัดยโสธรควรมีพิพิธภัณฑ์มีชีวิตเกี่ยวกับบุญบั้งไฟเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัด ถ่ายทอดวัฒนธรรมโดยคนยโสธรการจัดงานบุญบั้งไฟเป็นตอบสนองทางเศรษฐกิจให้กับคนในจังหวัดยโสธรความต้องการของคนยโสธรเป็นผู้กำหนดการจัดการวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยตนเอง เช่นต้องการยกเลิกประกาศจังหวัดยโสธรเรื่อง เรื่อง มาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัย และการดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชนในการจุดและปล่อยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้บั้งไฟ ทะลุหรือวัสดุที่คล้ายคลึงกันขึ้นสู่อากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟเป็นอย่างมากนั้นเอง

ในส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัยในการพัฒนาแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า เห็นควรยกเลิกหรือแก้ไขประกาศจังหวัดโยธธธรเรื่อง มาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยและการดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชนในการจุดและปล่อยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้บั้งไฟ ตะไลหรือวัตถุที่คล้ายคลึงกันขึ้นสู่อากาศ ส่วนสภาวัฒนธรรมและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนแม่บทแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น ตลอดทั้งหน่วยงานระดับจังหวัดหรือระดับกระทรวงควรมีแนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์บั้งไฟ(พิพิธภัณฑ์มีชีวิตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมขึ้นในจังหวัด ตลอดทั้งจัดสร้างหมู่บ้าน ชุมชนบั้งไฟขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชนก ดวงใจ (2555) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเชิงพาณิชย์ : กรณีศึกษาการจัดการเทศกาลและกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยในห้างสรรพสินค้า ผลการศึกษาพบว่าห้างสรรพสินค้าจัดขึ้นเพื่ออนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย และเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเพิ่มจำนวนลูกค้า ในอนาคตควรมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น การศึกษาและวิจัยทางวัฒนธรรมก่อนจัดงานจะเป็นผลดีต่อเทศกาลและกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทย

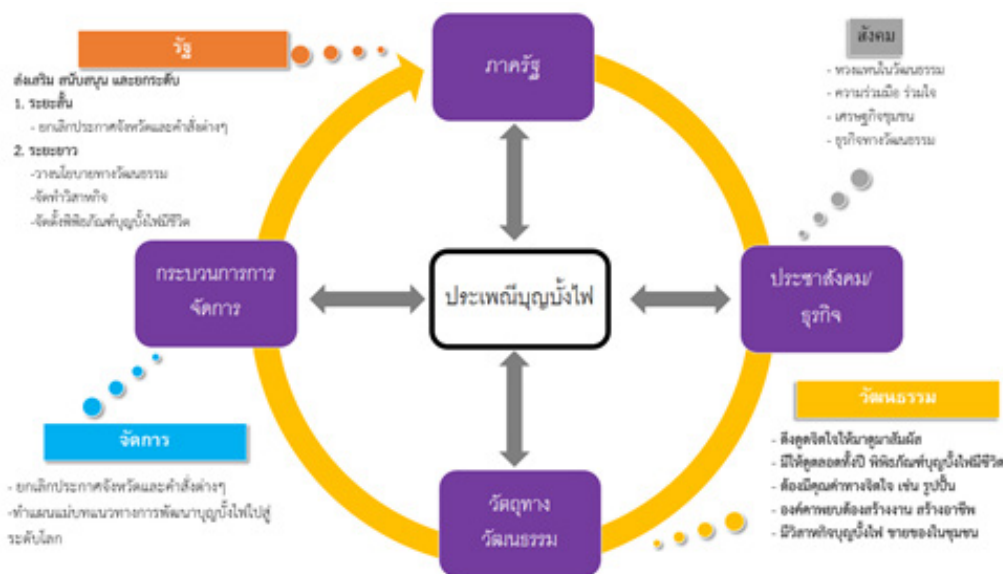
นอกจากนั้น ผลการวิจัยแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการนำทุนทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดโยธธธมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างแหล่งอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชนท้องถิ่น : กรณีการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดโยธธธ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้คือ ประเพณีบุญบั้งไฟถือเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือและเชื่อมโยงกันในการส่งเสริมให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยการมีมุมมองประเพณีบุญบั้งไฟกับภาคส่วนต่างออกเป็นออกเป็น 4 ภาคส่วน ได้แก่ ภาคส่วนที่ 1 มุมมองที่เป็นวัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรม ซึ่งมีแนวทางพัฒนาวัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรมนี้ให้สามารถดึงดูดผู้คนให้สนใจเข้ามาสัมผัส อยากดูอยากชมโดยสามารถให้ดูได้ตลอดทั้งปีไม่ใช่เฉพาะฤดูกาลเดียวต่อไปเท่านั้น ซึ่งสามารถจัดการแสดงได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งการสร้างวัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าทางจิตใจ ในภาคส่วนนี้จะส่งผลดีต่อองค์ประกอบการสร้างงาน สร้างอาชีพในคนในชุมชน เช่น การสร้างวิสาหกิจชุมชนบุญบั้งไฟ การสร้างพิพิธภัณฑ์บุญบั้งไฟมีชีวิต การสร้างเทวรูปที่เกี่ยวข้องกับประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น ภาคส่วนที่ 2 มุมมองการเชื่อมโยงกับภาคประชาสังคม/ภาคธุรกิจ ด้วยการสร้างแนวร่วมการรักษาทรงวัฒนธรรมประเพณีนี้ สร้างความร่วมมือ ร่วมใจ ตลอดจนสร้างยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอันเป็นธุรกิจทางวัฒนธรรม ภาคส่วนที่ 3 มุมมองความเชื่อมโยงประเพณีบุญบั้งไฟที่เกี่ยวกับองค์กรภาครัฐ ซึ่งองค์กรภาครัฐเองต้องเป็นหน่วยสนับสนุนแก่ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุน และยกระดับสินค้าทางวัฒนธรรมประเพณีนี้โดยระยะสั้นควรยกเลิกประกาศจังหวัดหรือคำสั่งต่างๆที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดงานอย่างเร่งด่วน ส่วนในระยะยาว หน่วยงานรัฐต้องวางนโยบายทางการพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรมประเพณีให้ประสบผลสำเร็จ ในรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟ ภาคส่วนที่ 4 มุมมองที่เป็นกระบวนการจัดการต่อยอดจากภาคส่วนที่สาม โดยเฉพาะส่วนที่เป็นข้อจำกัดของการจัดงาน อันประกอบไปด้วย การยกเลิกประกาศต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดงานเป็นอันดับแรก จากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนแนวทางการพัฒนาประเพณีบุญบั้งไฟจากประเทศไทยให้ยกระดับสู่สากล

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาพร คงคาน้อย (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง นโยบายและแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานของสภาวัฒนธรรมในประเทศไทย สรุปได้ว่า สภาวัฒนธรรมมีปัญหาด้านของการขาดความชัดเจนและต่อเนื่องของนโยบายด้านวัฒนธรรม การขาดความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เช่น

ชุมชน องค์การภาคเอกชน เป็นต้น การขาดการวางแผนการดำเนินงานวัฒนธรรม การขาดการบูรณาการงานวัฒนธรรมร่วมกับหน่วยงาน การขาดความรู้ของสมาชิกสภาวัฒนธรรมในเรื่องของการบริหารงานวัฒนธรรมและองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม การขาดการประชาสัมพันธ์ งานวัฒนธรรมและการไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกสภาวัฒนธรรม พร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ และคณะ (2555) วิจัยเรื่อง ประเพณีบุญบั้งไฟ : วัฒนธรรมเสี่ยงภัยในยุคสมัยใหม่ ได้อธิบายว่าผู้เขียนแบ่งออกเป็นสี่ส่วน ส่วนแรกชี้ให้เห็นว่าบุญบั้งไฟได้เปลี่ยนจากวัฒนธรรมเพื่อลดความเสี่ยงสู่การเป็นวัฒนธรรมที่สร้างความเสี่ยงได้อย่างไร ส่วนที่สอง นำเสนอการจัดการความเสี่ยงในกรณีของบุญบั้งไฟโสธรซึ่งถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ระดับชาติที่ถือว่า มีมาตรฐานการจัดงาน ส่วนที่สาม นำเสนอธุรกิจประกันภัยบั้งไฟซึ่งเป็นระบบการจัดการความเสี่ยงในสมัยใหม่ที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประเพณี และส่วนที่สี่ นำเสนอการวิเคราะห์บุญบั้งไฟในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมที่กำลังสร้างและเผชิญกับความเสี่ยงในยุคโลกาภิวัตน์

6. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้เกี่ยวกับการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธร” ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยการที่มุ่งศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นแผนภาพผังมโนทัศน์ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น

จากแผนภาพเกี่ยวกับแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้คือ ประเพณีบุญบั้งไฟถือเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความร่วมมือและเชื่อมโยงกันในการส่งเสริมให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจโดยการมีมุมมองประเพณีบุญบั้งไฟกับภาคส่วนต่างออกเป็นออกเป็น 4 ภาคส่วน ได้แก่

ภาคส่วนที่ 1 มุมมองที่เป็นวัดพุทธาวัฒนธรรม ซึ่งมีแนวทางพัฒนาวัดพุทธาวัฒนธรรมนี้ให้สามารถดึงดูดผู้คนให้สนใจ เข้ามาสัมผัส อยากดูอยากชมโดยสามารถให้ดูได้ตลอดทั้งปีไม่ใช่เฉพาะฤดูกาลเดียวต่อ

ไปเท่านั้น ซึ่งสามารถจัดการแสดงได้ตลอดทั้งปี รวมทั้งการสร้างวัตถุทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าทางจิตใจ ในภาคส่วนนี้จะส่งผลดีต่อองค์การพหุภาคีการสร้างงาน สร้างอาชีพในคนในชุมชน เช่น การสร้างวิสาหกิจชุมชนบุญ บั้งไฟ การสร้างพิพิธภัณฑ์บุญบั้งไฟมีชีวิต การสร้างเทวรูปที่เกี่ยวข้องกับประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น

ภาคส่วนที่ 2 มุ่งมองการเชื่อมโยงกับภาคประชาสังคม/ภาคธุรกิจ ด้วยการสร้างแนวร่วมการรักษาวงแหวนวัฒนธรรมประเภทนี้ สร้างความร่วมมือ ร่วมใจ ตลอดจนสร้างยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอันเป็นธุรกิจทางวัฒนธรรม

ภาคส่วนที่ 3 มุ่งมองความเชื่อมโยงประเพณีบุญบั้งไฟที่เกี่ยวกับองค์กรภาครัฐ ซึ่งองค์กรภาครัฐเองต้องเป็นหน่วยสนับสนุนแก่ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจ ด้วยการส่งเสริม สนับสนุนและยกระดับสินค้าทางวัฒนธรรมประเภทนี้ โดยระยะสั้นควรยกเลิกประกาศจังหวัดหรือคำสั่งต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดงานอย่างเร่งด่วน ส่วนในระยะยาว หน่วยงานรัฐต้องวางนโยบายทางการพัฒนาสินค้าทางวัฒนธรรมประเภทนี้ให้ประสบผลสำเร็จ ในรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเพณีบุญบั้งไฟ

ภาคส่วนที่ 4 มุ่งมองที่เป็นกระบวนการจัดการต่อยอดจากภาคส่วนที่สาม โดยเฉพาะส่วนที่เป็นข้อจำกัดของการจัดงาน อันประกอบไปด้วย การยกเลิกประกาศต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดงานเป็นอันดับแรก จากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนแนวทางการพัฒนาประเพณีบุญบั้งไฟจากประเทศไทยให้ยกระดับสู่สากล

ในการที่จะนำสินค้าทางวัฒนธรรมประเพณีบุญบั้งไฟจังหวัดยโสธรส่งเสริมให้กลายเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางธุรกิจนั้นต้องมองวัฒนธรรมประเพณีบุญบั้งไฟที่ต้องเชื่อมโยงกับภาคส่วนต่างๆออกเป็นส่วนที่เป็นวัตถุทางวัฒนธรรม และกระบวนการจัดการทางวัฒนธรรมที่ต้องมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมต้องให้ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมการสร้างสินค้าทางวัฒนธรรมให้ทรงคุณค่ายิ่งขึ้นเพื่อให้วัตถุทางวัฒนธรรมประเภทนี้เพิ่มมูลค่าทางธุรกิจมากยิ่งขึ้นอีก

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรยกเลิกหรือแก้ไขประกาศจังหวัดยโสธรเรื่อง มาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัย และการดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชนในการจุดและปล่อยหรือกระทำการอย่างใดเพื่อให้บั้งไฟ ตะไล หรือวัสดุที่คล้ายคลึงกันขึ้นสู่อากาศ เพราะจะทำให้ชุมชนสามารถจัดงานประเพณีได้แบบเดิม

2) ภาคประชาชนควรรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับบุญบั้งไฟเพื่อสร้างความเข้มแข็ง อาจอยู่ในรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องกับประเพณีบุญบั้งไฟ เช่น กลุ่มผู้ประกอบการผู้ผลิตบั้งไฟ กลุ่มผู้ประกอบการค้าในงานบุญบั้งไฟ เป็นต้น

3) สภาวัฒนธรรมและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแผนแม่บทแนวทางการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางสังคมและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชนท้องถิ่น

4) หน่วยงานระดับจังหวัดหรือระดับกระทรวงควรมีแนวทางในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์บั้งไฟในรูปแบบพิพิธภัณฑ์มีชีวิต ตลอดจนทั้งสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนบั้งไฟขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Awirutworakul W.. (2010). Cultural value and value in Thailand: herbal studies of cultural tourism. *Economic and Social Journal*. 47(4), 19-24.

Duangjai N.. (2012). Cultural resource management for commerce: a case study of Thai culture festival and events in department stores. *Parichart Journal*. 25(3), 29–38.

Kongkanoi M.. (2010). Policy and operational guidelines to support the administration of cultural councils in Thailand. *Doctoral Degree Thesis*. Graduate School: Silpakorn University.

Srisuphan P. et al.. (2012). Bun Bangfai (Rocket Festival) : The Risk Culture in Modern Era. *Journal of Liberal Arts*. 8(1), 37–63.

Teeranon S. and Sophonjaratsakul P.. (2016). Creative Tourism: The Alternative-Survival of Thai Tourism. *Pathumthani University Journal*. 8(2), 206–215.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper. & Row.

Wilai P.. (2013). *The Bun Bang Fai Tradition*. Retrieved on 8 March 2022, from <http://jamsai987.blogspot.com/2013/09/1.html>.

Wikipedia. (2019). *Bun Bang Fai*. Retrieved on 8 March 2022, from https://en.wikipedia.org/wiki/Rocket_Festival.